

Det er mye godt og verdifullt i det nåværende samfunnssystem. Men av de svakheter og urimeligheter som etter vår oppfatning hefter ved systemet, er maktkonsentrasjonen i de store bankenes ledelse den alvorligste og urimeligste. Ut fra et demokratisk synspunkt mener vi oss berettiget til å gå inn for en endring i dette forhold, men vi går ikke lenger enn velgerne har gitt oss fullmakt til å gå. Kommer vi til at det vil være riktig å gå lenger, vil vi forut for ett av de kommende valg be om fullmakt til det.

La meg så få si litt om hva Bankkomitéens forslag går ut på: De 600 sparebankene vi har, dekker en stor del av distriktenes aktuelle kredittbehov. I sin oppbygging er sparebankene i realiteten kooperative institusjoner, som formelt gir innskyterne stor myndighet i ledelsen. For å styrke den samfunnsmessige kontrollen, har Frihagen-komitéen foreslått at kommunestyrene skal peke ut halvparten av forstanderskapets medlemmer. Forstanderskapet er en utpreget kontrollinstans, og det er ingen tvil om at den foreslåtte reformen vil ha sin betydning. Denne del av komitéens innstilling er enstemmig.

Når det gjelder forretningsbankene, har komitéen delt seg. Det er forretningsbankene, især de største av dem, som ut fra et økonomisk-politisk synspunkt har størst betydning. De opererer ut over kommunegrensene, og mange av dem har et stort nett av filialer utover hele landet. De finansierer store investeringer — og gjennom de lån de gir, eller nekter å gi — bestemmer de en stor del av mengden og retningen av investeringene. Ut fra dette foreslår et flertall i komitéen at regjeringen skal oppnevne fjerdeparten av representantskapets medlemmer i alle forretningsbanker med en forvaltningskapital på over 100 mill. kroner. De 56 forretningsbankene som har en forvaltningskapital på under 100 mill. kroner, berøres ikke av forslaget.

Når det gjelder de fire største forretningsbankene, som har om lag halvparten av forvaltningskapitalen i de 75 aksjebankene i landet, foreslår et mindretall at en skal gå et skritt videre. De foreslår at regjeringen etter forslag fra Norges Bank skal peke ut en eller to representanter i styret for bankene som har en forvaltningskapital på over 500 mill. kroner.

Dette forslaget er av Bankforeningens formann, Lindebrække, karakterisert som en politisk krigserklæring til landets næringsliv. Han snakker om

en økonomisk-politisk borgerkrig og truer med å bringe samarbeidsnemnda mellom Norges Bank, finansdepartementet og kredittinstitusjonene til opphør.

En eller to offentlig oppnevnte representanter i fire forretningsbankers styre betraktes altså som en krigserklæring til næringslivet, og man varsler økonomisk-politisk borgerkrig. Den eneste forklaringen må være at man her går løs på privilegier som de økonomiske makthavere vil verge med alle midler. De fire forretningsbankene det her er spørsmål om, disponerer en kapital som ikke er så langt fra et helt statsbudsjett. Alminnelige mennesker vil ha vanskelig for å forstå at det skal være så urimelig at samfunnet har representanter i disse bankers styre.

Det er riktig, som banksjef Lindebrække sier, at regjeringen ennå ikke har tatt endelig standpunkt til komitéforslaget. Først når de forskjellige organisasjoners uttalelser foreligger, og etter at saken er behandlet i finansdepartementet, vil regjeringen ta den opp til behandling. Det ligger i sakens natur at en da vil måtte legge avgjørende vekt på det som er sagt om spørsmålet i Arbeiderpartiets program, men en vil selvsagt som vanlig også ta nødvendig omsyn til saklig begrunnede og praktiske innvendinger som kan reises mot forslaget.